

Novi izazovi u navođenju prehrambenih i zdravstvenih tvrdnji na mlijeku i mliječnim proizvodima

doi: 10.15567/mljekarstvo.2015.0101

Lea Pollak¹, Darija Vranešić Bender²

¹Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Rockefellerova 7, 10000 Zagreb, Hrvatska
²KBC Zagreb, Centar za kliničku prehranu, Kišpatićeva 12, 10000 Zagreb, Hrvatska

Received - Prispjelo: 17.11.2014.

Accepted - Prihvaćeno: 16.01.2015.

Sažetak

Ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju donesen je zakonodavni okvir kojim se uređuje navođenje prehrambenih i zdravstvenih tvrdnji na hrani te osobitosti informiranja potrošača o hrani. Budući da se mlijeko i mliječni proizvodi tradicionalno pozicioniraju kao zdravstveno prihvatljivi i nutritivno vrijedni proizvodi, usklađivanje s novim zakonodavstvom izazovno je za mljekarsku industriju. Evaluacijama tvrdnji o komponentama prirodno prisutnim u mlijeku i mliječnim proizvodima, kao i onim koje se dodaju u procesu proizvodnje, Europska agencija za sigurnost hrane (*European Food Safety Authority* (EFSA)) potvrdila je povoljan učinak brojnih biološki aktivnih tvari, preporučene doze i djelovanja. Ozakonjeno je to donošenjem Uredbe Komisije (EU) br. 432/2012 od 16. svibnja 2012. o utvrđivanju popisa dopuštenih zdravstvenih tvrdnji koje se navode na hrani, osim onih koje se odnose na smanjenje rizika od bolesti te na razvoj i zdravlje djece. Također, posebnim EU uredbama odobrene su tvrdnje koje se odnose na utjecaj pojedinih nutrijenata na razvoj i zdravlje djece. Nutrijenti mlijeka i mliječnih proizvoda za koje se vežu prehrambene i zdravstvene tvrdnje su kalcij, vitamin D, proteini, jogurtne kulture, ali i neke aktivne tvari koje se dodaju u takve proizvode poput vlakana, fitosterola (biljnih sterola) i omega-3 masnih kiselina. Razvojem mliječnih proizvoda s posebnim karakteristikama, za specifične populacijske skupine, moguće je navođenje prehrambenih tvrdnji koje primjerice upućuju na nisku energetska vrijednost. U ovome radu prikazane su mogućnosti primjene prehrambenih i zdravstvenih tvrdnji na različite vrste proizvoda.

Cljučne riječi: prehrambene tvrdnje, zdravstvene tvrdnje, mlijeko, mliječni proizvodi, nutrijenti, komunikacija, EU zakonodavstvo

Uvod

Tvrdnja predstavlja svaku poruku ili izjavu, a uključuje i slikovno, grafičko ili simboličko predstavljanje u bilo kojem obliku. Njome se izjavljuje i sugerira da hrana ima određena svojstva⁽¹⁾. Navodi se kao kratka informacija istaknuta pri označavanju, prezentiranju i oglašavanju hrane (u daljnjem tekstu "na deklaraciji"), te upućuje na prehrambenu i zdravstvenu korisnost proizvoda u smislu ublažavanja, olakšavanja, poboljšanja, reguliranja, povećanja i smanjenja određenih stanja organizma⁽¹⁾.

Zakonom o hrani i Uredbom o informiranju potrošača o hrani zabranjeno je proizvodu pripisivati svojstva prevencije, terapije i liječenja bolesti ljudi ili upućivati na takva svojstva^(2,5). Poznato je da su takve tvrdnje korištene u značajnom opsegu u marketinške svrhe tijekom proteklih nekoliko desetljeća.

Uredbom (EZ) br. 1924/2006 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. prosinca 2006. o prehranbenim i zdravstvenim tvrdnjama koje se navode na hrani, razlikuju se sljedeće tvrdnje⁽¹⁾:

*Dopisni autor/Corresponding author: E-mail: lea.pollak@hzjz.hr

a) Prehrambene tvrdnje

Prehrambena tvrdnja znači svaku tvrdnju kojom se izjavljuje, sugerira ili naznačuje da hrana ima određena prehrambena svojstva, koja se ističu isključivo na temelju komparacije s referentnim proizvodom ("komparativne" tvrdnje; isključivo među namirnicama iste kategorije hrane)^(1,3). Prehrambena svojstva tvrdnje mogu biti uvjetovana:

- energijom koju ona: (i) pruža i/ili osigurava, (ii) osigurava u smanjenoj ili povećanoj količini i/ili (iii) ne osigurava te
- hranjivom tvari ili drugom tvari koje: (i) sadrži, (ii) sadrži u smanjenoj ili povećanoj količini i/ili (iii) ne sadrži.

Prehrambene tvrdnje u Republici Hrvatskoj (RH) cijelo su desetljeće, prije usklađenja s EU zakonodavstvom, bile propisane Pravilnikom o hrani za posebne prehrambene potrebe koji je tada pisan prema prijedlozima EU-a⁽⁴⁾. Nakon prihvaćanja Uredbe 1924/2006, hrvatske nacionalne prehrambene tvrdnje postaju i "službeno" prihvaćene i propisane. Svi uvjeti za količine energije ili hranjive tvari, te citati koji se mogu isticati za određenu prehrambenu tvrdnju, navedeni su u Prilogu navedene Uredbe⁽¹⁾.

b) Zdravstvene tvrdnje

Zdravstvene tvrdnje vezane su za aktivnu tvar, komponentu u proizvodu, njezinu količinu i utjecaj na zdravlje. Tvrdnjom se izjavljuje, sugerira ili naznačuje da postoji odnos između neke kategorije hrane, određene hrane ili jedne od njezinih komponenata i zdravlja.

Uredbom 1924/2006 bile su regulirane definicije prehrambenih i zdravstvenih tvrdnji, te samo citati i uvjeti za navođenje prehrambenih tvrdnji. Do citata i uvjeta za navođenje zdravstvenih tvrdnji čekao se izlazak Uredbe 432/2012⁽⁶⁾. U nekim slučajevima čak i ime proizvoda (npr. probiotik ili antioksidans) smatrano je zdravstvenom tvrdnjom, jer je upućivalo na fiziološke funkcije kako je navedeno u Vodiču Europske komisije iz 2007. godine⁽⁴⁾

Zakonodavni okvir za navođenje prehrambenih i zdravstvenih tvrdnji

Prva Direktiva o deklariranju donesena je još 1979., a konsolidirana verzija izašla je pod brojem 13

2000. godine u zakonodavnim okvirima Europske Unije⁽⁷⁾. Sve što nije bilo propisano svaka zemlja članica mogla je propisati svojim nacionalnim zakonodavstvom. U RH, nacionalnim Zakonom o hrani (Narodne novine 81/2013 i 14/14)⁽⁸⁾ propisane su ovlasti ministra nadležnog za zdravlje, i to za sljedeća područja: dodatci prehrani, hrana za posebne prehrambene potrebe, hrana za dojenčad i malu djecu, prerađena hrana na bazi žitarica za dojenčad i malu djecu, hrana namijenjena smanjenju tjelesne mase, hrana za posebne medicinske potrebe, hrana bez glutena, hrana obogaćena nutrijentima (dodavanje vitamina, minerala i drugih tvari hrani) te prehrambene i zdravstvene tvrdnje koje se navode na deklaraciji hrane. Prijašnjim Pravilnikom o hrani za posebne prehrambene potrebe sva su ta područja bila zajednički obuhvaćena⁽⁴⁾.

U Europi, Komisija je još tijekom srpnja 2003. prihvatila prijedlog Uredbe o prehrambenim i zdravstvenim tvrdnjama koja je prihvaćena nakon drugog čitanja 20. prosinca 2006., a stupila je na snagu 19. siječnja 2007. kao Uredba 1924/2006⁽¹⁾. Od 1. srpnja 2013. propisi koji se odnose na označivanje, prezentiranje i oglašavanje proizvoda podrazumijevaju isključivo navođenje tvrdnji koje je odobrila EU i kao takve su prihvaćene u RH. Nova Uredba (EU) br. 1169/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2011. o informiranju potrošača o hrani obuhvaća niz zakonodavnih okvira: Direktivu 2000/13/EZ o označivanju, reklamiranju i prezentiranju hrane i Direktivu 90/496/EEZ o navođenju hranjivih vrijednosti hrane te mijenja i dopunjuje Uredbu (EZ) br. 1924/2006 o prehrambenim i zdravstvenim tvrdnjama i Uredbu (EZ) br. 1925/2006 o dodavanju vitamina i minerala i drugih tvari hrani^(5,10). Konačno su u svibnju 2012. na razini Europske unije⁽⁶⁾ objavljene opće zdravstvene tvrdnje (ukupno 222) koje se odnose na vitamine, minerale i druge tvari iz hrane, a koje se isključivo smiju navoditi i citirati, i to pod određenim uvjetima.

Osim tih općih zdravstvenih tvrdnji, postoje i tvrdnje o smanjenju rizika od bolesti i tvrdnje o razvoju i zdravlju djece koje se odobravaju za pojedine hranjive tvari. Tvrdnje koje se temelje na novim znanstvenim dokazima posebno se objavljuju u EU službenom listu te kao takve postaju odobrene za korištenje. Postoji nekoliko tvrdnji za koje su podnositelji zahtjeva za evaluaciju tražili pravo ekskluzivteta na pet godina i samo ih oni imaju pravo koristiti.

Kako je velik broj zdravstvenih tvrdnji još uvijek na razmatranju (*on-hold*) u EFSA-i, pogotovo za biljne vrste i probiotike, te je velik broj i neodobrenih tvrdnji, sve je veći interes za druge registracijske statuse, primjerice bezreceptne lijekove, hranu za posebne medicinske potrebe te medicinske proizvode. Ti registracijski statusi, ako se odobre, prema istoj aktivnoj tvari, dopuštaju značajno liberalnije i snažnije tvrdnje o ljekovitim svojstvima. No, kako su ti postupci preregistracije i prekategoricizacije proizvoda iznimno skupi i upitni, proizvođači nastoje reformulirati svoje proizvode dodavanjem nekog nutrijenta s odobrenom zdravstvenom tvrdnjom.

Stoga se prema novom zakonodavstvu razlikuju odobrene zdravstvene tvrdnje, neodobrene zdravstvene tvrdnje (navedene u EU Registru)⁽¹³⁾ i tvrdnje koje su još na čekanju, tzv. *on-hold*.

Prije ulaska u EU proizvodi na hrvatskom tržištu imali su navedenu namjenu koja se odnosila na cjelokupan proizvod. Nakon 30. lipnja 2013. namjena se ukida a tvrdnja se veže na određenu aktivnu tvar sukladno odredbama Uredbe 432/2012. Stoga su se s proizvoda morali ukloniti navodi pojedinih prije korištenih namjena. Kao i u EU, tako i u RH dolazi do reformulacija proizvoda kako bi se istaknulo svojstvo kojim se želi potaknuti potrošača na kupnju. To je postala uobičajena praksa europskih proizvođača.

Tvrdnje koje se odnose na sadržaj i funkciju kalcija

Kalcij je prirodno prisutan u mlijeku i mliječnim proizvodima. No, ako se želi isticati kao tvrdnja na deklaraciji, to je moguće u obliku i prehrambene i zdravstvene tvrdnje.

Sadržaj kalcija kroz prehrambenu tvrdnju može se navesti kao "izvor" ili "sadrži" kalcij, uz uvjet količine od najmanje 15 % PU (preporučena dnevna unos). To znači da od 800 mg, koliko iznosi 100 % PU, 15 % je 120 mg. Za navod "bogat kalcijem" potrebno je 30 % PU, odnosno 240 mg^(1,2,5).

Brojne su odobrene zdravstvene tvrdnje vezane za kalcij i osnovni uvjet "izvor", tj. samo 15 % PU⁽⁶⁾, i to sljedeće:

- kalcij doprinosi normalnoj funkciji mišića
- kalcij doprinosi normalnom živčanom prijenosu
- kalcij doprinosi normalnoj funkciji probavnih enzima

- kalcij je potreban za održavanje normalnih kostiju
- kalcij je potreban za održavanje normalnih zubi
- kalcij ima ulogu u regulaciji dijeljenja i diferencijacije stanica
- kalcij doprinosi normalnom metabolizmu stvaranja energije
- kalcij doprinosi normalnom zgrušavanju krvi.

Sve te tvrdnje odobrene su u skladu s odredbama Uredbe 432/2012 i odnose se isključivo na odrasle osobe.

Ako se na proizvodima namijenjenim isključivo djeci želi navoditi zdravstvena tvrdnja, tada je ona propisana Uredbom (EZ) br. 983/2009 i glasi "Kalcij je potreban za normalan rast i razvoj kostiju kod djece"⁽¹⁴⁾.

Tvrdnje koje se odnose na sadržaj i funkciju vitamina D

Mlijeko je jedna od rijetkih namirnica koja prirodno sadrži vitamin D. Stoga se i tvrdnje o sadržaju i funkciji vitamina D mogu navoditi na deklaraciji ako je vitamin D prisutan u dostatnoj količini.

Sadržaj vitamina D kroz prehrambenu tvrdnju može se navoditi kao "izvor" ili "sadrži" vitamin D, uz uvjet količine od najmanje 15 % PU (preporučena dnevna unos). To znači da od 5 μg , koliko iznosi 100 % PU, potreban je sadržaj od 0,75 μg vitamina D (15 % PU) za navođenje tvrdnje. Za navod "bogat vitaminom D" potrebno je 30 % PU, odnosno 1,5 μg ^(1,5,6).

Brojne su odobrene zdravstvene tvrdnje vezane za vitamin D, te uz osnovni uvjet "izvor", tj. samo 15 % PU, to su:

- vitamin D doprinosi normalnoj apsorpciji/iskorištenju kalcija i fosfora
- vitamin D doprinosi normalnoj razini kalcija u krvi
- vitamin D ima ulogu u procesu dijeljenja stanica
- vitamin D doprinosi normalnoj funkciji imunostava
- vitamin D doprinosi održavanju normalne funkcije mišića
- vitamin D doprinosi održavanju normalnih kostiju
- vitamin D doprinosi održavanju normalnih zubi.

Sve te tvrdnje odobrene su u skladu s odredbama Uredbe 432/2012 i odnose se isključivo na odrasle osobe.

Ako se na proizvodima namijenjenim isključivo djeci želi navoditi zdravstvena tvrdnja, tada je ona propisana Uredbom (EZ) br. 983/2009 i glasi "Vitamin D potreban je za normalan rast i razvoj kostiju kod djece"⁽¹⁴⁾.

Tvrdnje koje se odnose na sadržaj i funkciju bjelančevina

Mlijeko i mliječni proizvodi smatraju se bitnim izvorom bjelančevina u prehrani. Zbog prirodnog sadržaja bjelančevina moguće je navođenje prehrambenih i zdravstvenih tvrdnji na mlijeku i mliječnim proizvodima. Uvjet je za navođenje prehrambene tvrdnje "izvor bjelančevina" da mlijeko ili mliječni proizvod sadrži najmanje 12 % energetske vrijednosti iz bjelančevina. Uvjet je za navođenje prehrambene tvrdnje "bogato bjelančevinama" da mlijeko ili mliječni proizvod sadrži najmanje 20 % energetske vrijednosti iz bjelančevina^(1,5,6).

Zdravstvene tvrdnje koje se odnose na bjelančevine mogu se navoditi ako mlijeko ili mliječni proizvodi zadovoljavaju uvjet za navođenje tvrdnje "izvor bjelančevina". Zdravstvene su tvrdnje koje su odobrene za bjelančevine:

- bjelančevine doprinose održavanju normalnih kostiju
- bjelančevine doprinose održavanju mišićne mase
- bjelančevine doprinose rastu mišićne mase.

Sve te tvrdnje odobrene su u skladu s odredbama Uredbe (EZ) br. 432/2012 i odnose se isključivo na odrasle osobe. Do danas nisu odobrene specifične zdravstvene tvrdnje o bjelančevinama koje bi se navodile na proizvodima namijenjenim isključivo djeci.

Tvrdnje koje se odnose na kulture bakterija mliječnog vrenja

Postoji cijeli niz mliječnih proizvoda na kojima su se navodili navodi "probiotik" ili se čak taj proizvod zbog navoda smatrao posebnom novom, *zdravom* kategorijom. Kako sama riječ upućuje na fiziološke funkcije, prema Vodiču Europske komisije iz 2007. smatrala se zdravstvenom tvrdnjom⁽³⁾.

U postupcima evaluacija u EFSA-i tražilo se sve više dokaza o sigurnosti primjene (karakterizacija probiotika, njihova identifikacija, funkcionalnost, sigurnost i tehnološki aspekti), te više humanih studija i dokaza o utjecaju probiotika na zdravlje ljudi. Sve je to rezultiralo Znanstvenim mišljenjem o podnošenju zahtjeva za zdravstvenim tvrdnjama za nekarakterizirane mikroorganizme, objavljenim u EFSA Journal 2009. godine⁽¹⁵⁾. Nakon toga zaustavila se daljnja znanstvena evaluacija mikroorganizama, odnosno probiotika. Navod se također više ne navodi na deklaracijama proizvoda, te se do nastavka daljnje evaluacije i mogućeg odobravanja zdravstvenih tvrdnji trenutno koriste prehrambene tvrdnje "sadrži kulturu mikroorganizama" uz navođenje količine.

Jedina je odobrena zdravstvena tvrdnja ona koja se odnosi na žive kulture jogurta uz uvjet količine 10^8 Colony Forming Units (CFU) živih starter mikroorganizama (*Lactobacillus delbrueckii* subsp. *bulgaricus* i *Streptococcus thermophilus*) po gramu. Tvrdnja glasi: "Žive kulture u jogurtu ili fermentiranom mlijeku poboljšavaju probavu laktoze u pojedinaca s teškoćama s probavom laktoze"⁽⁶⁾.

Slučaj fermentiranih mliječnih proizvoda

Tijekom proteklih dva desetljeća razvijeni su brojni proizvodi s probioticima kojima su pripisivane tvrdnje blagotvornog učinka na imunosustav. Stoga je zabrana navođenja riječi "probiotik" i odbacivanje svih tvrdnji o utjecaju probiotika na zdravlje proizvođače stavilo u nepovoljan položaj u smislu pozicioniranja proizvoda. Budući da su dugi niz godina uz te proizvode plasirane komunikacijske poruke usmjerene na imunosustav, proizvođači su reformulirali proizvode tako što su dodali vitamine - poglavito vitamin C i D te B₆ - kojima je odobrena tvrdnja "doprinosi održavanju normalnog imunosustava". Dakako, vitamine je potrebno dodati u dostatnoj količini, tako da zadovoljavaju uvjet 15 % preporučenog unosa, odnosno zadovoljiti uvjet za navođenje prehrambene tvrdnje "izvor"^(1,6).

Dodatkom prehrambenih vlakana čija količina i vrsta mora biti jasno naznačena na deklaraciji moguće je navoditi i tvrdnje vezane za normalnu funkciju crijeva, što je također na tragu prije korištenih komunikacijskih poruka.

Trenutna situacija je takva da fermentirani mliječni proizvodi nemaju navedenu riječ "probiotik" i ne sadrže navode koji bi upućivali na bilo kakvu funkciju kultura bakterija. Umjesto toga, navode se zdravstvene tvrdnje za dodane vitamine, najčešće vezane za imunostav i probavu.

Pitanje laktoze

Osim brojnih propisanih prehrambenih i zdravstvenih tvrdnji, neki proizvođači žele istaknuti i ono čega nema u proizvodu. Takav način navođenja nije dopušten s obzirom na to da potrošača navodi u zabludu^(2,5). Međutim, postoji nekoliko *free from* tvrdnji. Jedna od njih odnosi se na gluten i propisana je Uredbom Komisije (EZ) br. 41/2009 od 20. siječnja 2009. o sastavu i označavanju hrane prikladne za osobe intolerantne na gluten⁽¹¹⁾. Za navođenje "bez glutena" propisane su točne količine glutena i njegovi izvori, te posebne kategorije hrane.

Druga je zanimljiva tvrdnja "bez laktoze". Ta tvrdnja odobrena je jedino kao prehrambena tvrdnja prema Pravilniku o početnoj i prijelaznoj hrani za dojenčadi (NN br. 122/13) i Direktivi Komisije 2006/141/EZ^(9,16). Sukladno Prilogu IV. navedenog Pravilnika, tvrdnja "bez laktoze" može se navoditi samo na početnoj hrani za dojenčad, i to ako sadržaj laktoze nije veći od 2,5 mg/100 kJ, odnosno 10 mg/100 kcal. Navođenje "bez laktoze" na svoj ostaloj hrani nije regulirano EU zakonodavstvom⁽¹²⁾. Uredbom (EU) br. 1169/2011 o informiranju potrošača o hrani⁽⁵⁾ i povezivanjem na početnu Direktivu Vijeća 89/398/EEZ⁽¹⁷⁾ o hrani za posebne prehrambene namjene daje se mogućnost zadržavanja postojećih ili uvođenja novih odgovarajućih nacionalnih mjera za prikladnost uporabe tvrdnji "bez laktoze" ili "bez glutena", uz određene uvjete.

Dodani biljni steroli

Dodatak biljnih sterola (fitosterola) mlijeku i mliječnim proizvodima jedna je od strategija razvoja proizvoda sa specifičnim utjecajem na zdravlje. Za biljne sterole odnosno estere biljnih stanola odorena je zdravstvena tvrdnja "Pokazalo se da biljni steroli i esteri biljnih stanola snižavaju kolesterol u krvi. Visoki kolesterol je čimbenik rizika u razvoju koronarne bolesti srca"⁽⁶⁾. Ujedno, potrebno je navesti informaciju

za potrošače: "Povoljni učinci postižu se uzimanjem 1,5-2,4 g biljnih sterola/stanola dnevno". Magnituda utjecaja može se navoditi isključivo za proizvode iz sljedećih skupina: mazive masti, mliječni proizvodi, majoneza i preljevi za salatu. Pri navođenju magnituda utjecaja potrošačima se daje informacija kako se razina kolesterola može sniziti za 7-10 %, a vrijeme potrebno za postizanje učinka je 2-3 tjedna.

Prema Uredbi 1169/2011 o informiranju potrošača o hrani⁽⁵⁾, proizvodi s dodanim biljnim sterolima moraju sadržavati i brojne druge navode i ograničenja, i to:

- navod "s dodanim biljnim sterolima" ili "s dodanim biljnim stanolima" treba se nalaziti u istom vidnom polju kao i naziv hrane
- količina dodanih fitosterola, estera fitosterola, fitostanola ili estera fitostanola (izražena u postocima ili gramima slobodnih biljnih sterola/biljnih stanola na 100 g ili 100 mL hrane) navodi se u sklopu popisa sastojaka
- navod da je hrana namijenjena isključivo osobama koje žele smanjiti razinu kolesterola u krvi
- navod da osobe koje koriste lijekove za smanjenje razine kolesterola u krvi mogu konzumirati proizvod samo pod medicinskim nadzorom
- lako uočljiv navod da hrana ne mora biti nutritivno prikladna za trudnice ili dojilje te djecu mlađu od 5 godina
- preporuka da hranu treba konzumirati u sklopu uravnotežene i raznovrsne prehrane koja uključuje redovito konzumiranje voća i povrća radi održavanja razina karotenoida
- u istome vidnom polju u kojemu se nalazi navod kako je hrana namijenjena isključivo osobama koje žele smanjiti razinu kolesterola treba stajati i navod da treba izbjegavati konzumaciju više od 3 g/dnevno dodanih biljnih sterola/biljnih stanola
- definicija obroka hrane ili sastojka hrane (po mogućnosti u g ili mL) s količinom biljnih sterola/biljnih stanola koju sadrži svaki obrok.

Zaključak

Mlijeko i mliječni proizvodi skupina je hrane koja zbog prirodnog sadržaja nutrijenata i iznimnog potencijala za obogaćivanje i modifikacije proizvoda može sadržavati brojne prehrambene i zdravstvene

tvrdnje. Prehrambene i zdravstvene tvrdnje upućuju na osobitosti proizvoda te krajnjem potrošaču pomažu u percepciji prednosti proizvoda za zdravlje. U svjetlu novoga zakonodavnog okvira za mljekarsku je industriju bitno točno i jednoznačno navođenje prehrambenih i zdravstvenih tvrdnji te kontinuirano praćenje novih informacija u ovome dinamičnom području.

New challenges in the use of nutrition and health claims on milk and dairy products

Abstract

By the Croatian accession to the European Union, a legal framework related to the use of nutrition and health claims on foods was adopted, as well as rules on informing consumers about food. Since milk and dairy products are traditionally positioned as healthy and nutritionally valuable products, adjusting to the new legislation is challenging for the dairy industry. After the evaluation process of health claims for nutrients naturally present in milk and dairy products, as well as those added in the production process, the European Food Safety Authority (EFSA) confirmed the beneficial effect of many active substances and established their recommended doses and effects. By the adoption of Commission Regulation (EU) No 432/2012 of 16 May 2012 a list of permitted health claims made on foods other than those referring to the reduction of disease risk and to children's development and health was established. Also claims related to the impact of specific nutrients on the development and health of children were authorised by certain EU regulations. Nutrients in milk and dairy products related to nutrition and health claims are calcium, vitamin D, protein, yogurt culture, but also some active substances that are added to products such as different types of fibre, phytosterols and omega-3 fatty acids. By development of dairy products with special characteristics, such as those for specific population groups, it is possible to add nutrition claims which, for example, indicate a low energy value. This paper presents possibilities of application of nutrition and health claims on different types of products.

Key words: nutrition claims, health claims, milk, dairy products, nutrients, communication, EU legislation

Literatura

1. Council Directive 2000/13/EC of 20 March on the approximation of laws of the Member States relating to the labelling, presentation and advertising of foodstuffs.
2. Direktiva Vijeća 89/398/EEZ od 3. svibnja 1988. o usklađivanju zakonodavstva država članica koje se odnosi na prehrambene proizvode za posebne prehrambene namjene.
3. Direktiva Komisije 2006/141/EZ od 22. prosinca 2006. o početnoj i prijelaznoj hrani za dojenčad i izmjeni Direktive 1999/21/EZ.
4. EU Register on nutrition and health claims made on food, <http://ec.europa.eu/nuhclaims/> (02.11.2014.)
5. Food Standard Agency, Understanding of Food Labelling Terms Used to Indicate the Absence or Reduction of Lactose, Milk or Dairy, 2010.
6. Guidance on the implementation of Regulation N° 1924/2006 on nutrition and health claims made on foods; Conclusions of the Standing Committee on the food chain and animal health, 2007.
7. Pravilnik o hrani za posebne prehrambene potrebe (Narodne novine br. 81/2004).
8. Pravilnik o početnoj i prijelaznoj hrani za dojenčadi (Narodne novine br. 122/13).
9. Regulation (EC) No 178/2002 of the European Parliament and of the Council of 28 January 2002 laying down the general principles and requirements of food law, establishing the European Food Safety Authority and laying down procedures in matters of food safety.
10. Scientific Opinion on the substantiation of health claims related to non-characterised microorganisms pursuant to Article 13(1) of Regulation (EC) No. 1924/2006, EFSA Journal 2009; 7(9):1247.
11. Uredba (EZ) br. 1924/2006 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. prosinca 2006. o prehrambenim i zdravstvenim tvrdnjama koje se navode na hrani.
12. Uredba (EZ) br. 1925/2006 Europskoga parlamenta i Vijeća od 20. prosinca 2006. o dodavanju vitamina, minerala i drugih određenih tvari u hranu.
13. Uredba Komisije (EZ) br. 41/2009 od 20. siječnja 2009. godine o sastavu hrane prikladne za osobe koje ne podnose gluten.
14. Uredba Komisije (EZ) br. 983/2009 od 21. listopada 2009. o odobrenju i uskraćivanju odobrenja za određene zdravstvene tvrdnje navedene na hrani koje se odnose na smanjenje rizika od bolesti te na razvoj i zdravlje djece.
15. Uredba (EU) br. 1169/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2011. o informiranju potrošača o hrani, izmjeni uredbi (EZ) br. 1924/2006 i (EZ) br. 1925/2006 Europskog parlamenta i Vijeća te o stavljanju izvan snage Direktive Komisije 87/250/EEZ, Direktive Vijeća 90/496/EEZ, Direktive Komisije 1999/10/EZ, Direktive 2000/13/EZ Europskog parlamenta i Vijeća, direktiva Komisije 2002/67/EZ i 2008/5/EZ i Uredbe Komisije (EZ) br. 608/2004.
16. Uredba Komisije (EU) br. 432/2012 od 16. svibnja 2012. kojom se uspostavlja popis dopuštenih zdravstvenih tvrdnji na hrani, a koje se ne odnose na smanjenje rizika od neke bolesti i na razvoj i zdravlje djece.
17. Zakon o hrani (Narodne novine br. 81/13 i 14/14).